

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

דבר העורך

ותורת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה

גדר הדברים: כתב **הבית הלוי** (בהקדמה לשו"ת), שיש שני דינים בחיוב תלמוד תורה לאנשים: א. חיוב כתכלית מצד עצם הלימוד, גם מה שכבר יודעים, וגם מה שלא מצויים לעשות. ב.

חיוב ללמוד כדי לדעת כיצד לקיים את המצוות. אבל שנים פטורות מחיוב תורה כתכלית מצד עצמו, וחיובות רק כדי לדעת כיצד לקיים את המצוות ועל כך מברכות ברכת התורה.

בנוסף אחר כתב בספר **הליכות בת ישראל** (להגרי"י פוקס, פרק ט הלכה א) אשה אינה חייבת במצוות תלמוד תורה, אבל חייבת בידיעת חלקי התורה בכל ההלכות השייכים אליה למעשה, בחנינת ללמוד על מנת לקיים. בנוסף חייבת ללמוד דברים המביאים ליראת שמים.

חקירה: וכתב בספר **תורתו יהגה** (חלק ד סימן א) שנחלקו **האחרונים** האם החיוב של הנשים ללמוד ההלכות שנוגעות להם הוא מדין חיוב תלמוד תורה, או רק הכשר מצוה כדי לקיים את התורה.

אפשר לתלות בחקירה כמה נפק"מ: א. כל המעלות העצומות שנאמרו בלימוד התורה, ששכינה כנגדו וכו', האם יש גם בלימוד של אשה. ב. כתוצאה מכך, האם לאשה יש איסור מפסיק ממשנתו, ומאכילין אותה גחלי רתמים. ג. האם יש לנשים איסור ביטול תורה. ד. האם מותר ללמוד תורה ליד קבר של אשה. ה. האם מותר לאשה לאכול דברים המשכחים את הלימוד.

דבר נפלא כתב **בדרשות מהר"ל** (דרוש על התורה עמוד כח) כי האיש במה שהוא גבר אינו בעל שאנן והעסק מצד התגברותו והתפעלו וכו' אבל הנשים ראוים ומוכנים לה מצד עצמם שאינם בני פעולה והתעוררות מצד עצם בריאתן.

אומרים בתפילה בברכת אהבה רבה, 'לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות', 'לשמוע' הוא הרמה הבסיסית, של קבלת דברי התורה כפי שהם, 'ללמוד וללמד' הוא הרמה הגבוהה יותר בלימוד, 'לשמור ולעשות' הוא בקיום. ואשה שייכת בדרגה של 'לשמוע', ואיש שייך גם בדרגה של 'ללמוד וללמד'.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'ללמד בתו תורה'

תלמוד תורה לנשים

תקציר: סדרת הגיליונות בנושא מצוות תלמוד תורה; החלק הראשון - ללמד את בנו תורה: 392 גדר חיוב האב ללמוד את בנו תורה. 393 'בן חמש שנים למקרא'. 394 'מנהג תלמודי התורה בזמננו'. 395 'פולמוס החיידרים בזמננו'.

החלק השני - ללמוד בעצמו תורה: 396 'מצות תלמוד תורה'. 397 'מצות ידיעת התורה'. 398 'מצות הבנת התורה'. 399 'פולמוס שיטות הלימוד'. 400 'סדר הלימוד כהלכה'. 401 'לימוד הלכה למעשה'. 402 'לימוד מוסר כהלכה'. 403 'המפסיק ממשנת'.

גיליון שלפנינו מספר 404 בנושא 'ללמד את בתו תורה' ובמהשך לכך בגיליון מספר 405 בנושא 'סמינר לבנות', האם מותר ללמד את בתו תורה, פירוט הדינים באופנים הבאים; תורה שבכתב, תורה שבעל פה, ידיים שחיבת בהם, משינות מוסר ומחשבה ביאורי תפילה? ומה הדין בלומדת מעמשה?

קדש יהיה

טהרת
וטומאת
כהנים
בחיי היום ויום

שיעור הלכות עשירי מלווה במגמת זו וביאור בתמציתיות ההלכות הנגזרות לתוספת בירי תומאת מט בשילוב המוסר והמאורות אדם נכונים והכתיב הישראלי מיד יום בישא.

כרית הדין: המפסיק ממשנתו.

מני תנאן רבי יצחק כן שליטא

מאנן התאודות טורת דברים

השיעור יצויים בס"ד

ביום וחשי טרשת ודברים - ב' אב תשי"ג

בית הכנסת מינסק קרלין

רח' וחסיד' קרלין 1 שכתוב בית ישראל ירושלים 2400 - 2401 אהר"צ

שמעו ותחי נשכחם!

לאור הביקוש
המחירוי הקטנים
יהיה ניתן לזמין במיני
מנון ספיים
בלילות ורבות
לעסקת תלמידים.

השיעור מומקדם באמצעות יערי יודי הילכתא

חלק מעליות השיעור נתרמו באדיבות התאודות טורת דברים

ועל ידי
הילכתא
לדעת לחיות כהלכה

מגוון שיעורים ונלמים כהלכה הממתנים לדברת ליבם של תומכי התורה:

- אבלות הורבין • סימיוןי המשך בנושא תנות ללא כשרות • קידוש החדוש וגרמי השמים • ביטחון והשתדלות לבני תורה • חופה וקידושין למעשה • כיבוד אב ואם לאחר הנישואין • מקואות בימינו • תספורת וגילוח כהלכה •

אם אין קמח אין תורה

עלויות השיעורים גבוהות והם מומקמים רק מבח התרומות שלכם
חייגי עכשו וטל' חלק בהוצאות השיעורים: הרב ארי' יוסף סבירי 053-312-6004

1. פטרות מתלמוד תורה

סימן כמו סעיף ו, ובשולחן ערוך הרב (הלכות תלמוד תורה פרק א סעיף ד), גם הנשים חייבות לתלמוד הלכות הצריכות להן ללמד אותן, ולכן מברכות ברכת התורה כל יום, והוסף בשו"ע הרב, כגון דיני גדה, טבילה, מליחה, יחוד, מצוות עשה שאין הזמן גרמא, מצוות לא תעשה, שמוזהרות בהם כאנשים, ועברך הדרשה בשבת הייתה מיועדת גם לנשים, כדי שידעו את ההלכה למעשה.

בנוסף, כתב בספר **חסידים** (סימן שיג), שיש חיוב על האב ללמד את בנותיו פסקי הלכות מהמצוות ששייכות בהם, שאם לא תדע את פרטי הדינים איך תשמרם והרי האב מצווה לחנך למצוות. והשיב הגר"ח קניבסקי זצ"ל (חנוך לנוער עמוד ט) שמוטל על ההורים ללמד את הבנות ההלכות שנגזרות להן, כדי שלא יכשלו בדבר הלכה.

על תקופתו של חזקיהו, מבואר בגמ' (מסכת סנהדרין דף צד:): בדרך מזה ועד באר שבע ולו מצאו עם ארץ, מנבת ועד אנטיפרט ולא מצאו תינוק ותינוקת, איש ואשה, שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה. והקשה השואל בשו"ת מהרי"ל (סימן קצט) שראויים מכאן שנשים חייבות ללמוד הלכות הנוגעות להם, ואיך אומרים כאילו מלמדה תפלות? והשיב לו המהרי"ל שאין חיוב ללמוד כל ההלכות, ובכדי לקיים את המצוות, אפשר שילמדו על פי הקבלה השורשים והכללות, ואם יסתפקו ישאלו למורה הוראה, ויבזיזו חזקה שהיה טומאה וטהרה נוהג היו בקיאות בו. וברוריה על דעת עצמה עשתה שסמכה על צדקתה שלא תעבור על ידי הלימוד. וכן הנשים והתינוקות בדורו של חזקיהו למדו תורה מעצמן.

על דרך זה כתב הגר"ח קניבסקי זצ"ל (אשיחה חלק א עמוד רטב) שבזיזו חזקה לא היה איסור ללמוד, כי מה שהם צריכות לדעת צריך ללמוד.

4. מברכות ברכות התורה

שייכות בברכה: נפסק בשו"ע (ארוח חיים סימן מז סעיף ד) נשים מברכות ברכת התורה. טעם הדבר שמברכות, כתב בשו"ת מהרי"ל החדושות (סימן מה), והאגור (הלכות תפילה אב ב), והבית יוסף (סימן מז), והט"ז (ס"ג) והמגן אברהם (ס"ק יד), והביאור הלכה (ד"ה נשים) כי בתורה שבכתב אינו כאילו מלמדה תפלות (חלק מהאחרונים הנ"ל לא ציטטו קוודה זו), ועוד שחייבות ללמוד את הדינים השייכים להם, ועוד שחייבות לומר פרשת הקרבנות, כמו שחייבת בתפילה, וכתב הפרי מגדים שלפי טעם זה, יכולה להוציא את האישי בברכת התורה.

עשה שהזמן גרמא: ונחלק בביאור הגר"א (סעיף יד), וכתב שדבריהם דחויין ממנה פנים, וקרא צווח ולמדתם את בניכם ולא בנותיכם, מברכת תאמר 'וצונו' 'ונתן לנו'. אלא עיקר הטעם, משום שנשים מברכות על כל מצוות עשה שהזמן גרמא, וכתב הביאור הלכה (ד"ה נשים), שלפי זה אינן יכולות להוציא את האישי.

חידוש נפלא הוכיח מכאן **ביחודושי הגר"ז** (על הרמב"ם הלכות ברכות פרק יא הלכה טז) בשם הגר"ח שהרי לשיטת הרמב"ם, הנשים אינן מברכות על מצוות עשה שהזמן גרמא, ואיך מברכות על לימוד התורה? ולכן מחדש שברכת התורה אינו כמו ברכת המצוות, שהברכה היא על קיום המצוה של תלמוד תורה, אלא דין ברכה בפני עצמה שתורה מחייבת ברכה, וכיון שאינן מפקעות מהחפצא של תלמוד תורה למרות שאינן מצוות, שפיר יש לברך.

5. תורה שבכתב מותר

אינו תפלות: כתב הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה יג), וכדבריו פסקו הטור (יש גרסאות הפכיות בלשון הטור, והבית יוסף כתב שהוא טעותו סופר), והשו"ע (יו"ד סימן רמו סעיף ו), הביאום המפרשים על השו"ע (או"ח סימן מז סעיף יד), מה שאמרו שבעל מפה, אבל תורה שבכתב, אף שאסור ללמדה לכתחילה, מכל מקום אם למדה אינו כמלמדה תפלות.

מבואר בגמ' (קידושין דף כט): לגבי מצוות תלמוד תורה בנשים; א. האב אינו מצווה ללמד את בתו תורה, כי כתוב **פסוק** (דברים) פרק יא פסוק יט) 'וְלִמְדַתְּ אֹתָם כָּל יְמֵי חַיֵּיכֶם, וְדוֹרֵשִׁים בְּיָנֵיכֶם וְלֹא בְנוֹתֵיכֶם. ב. הבת אינה מחויבת ללמוד בעצמה, כי דורשים וְלִמְדַתְּ (דברים פרק ה פסוק א), כל שאחרים מצווין ללמוד (שם) ללמד את עצמו, וכל שאין אחרים מצווין ללמוד אין מצווה ללמוד את עצמו. ג. אשה אינה חייבת ללמד את בניה תורה, כי דורשים וְלִמְדַתְּ וְלִמְדַתְּ, כל שמצווה ללמוד מצווה ללמד, וכל שאינו מצווה ללמוד אינו מצווה ללמד.

מבואר מהסוגיא בקידושין, וכך נפסק ברמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה א, יג), ובוש"ע (יו"ד סימן רמו סעיף ו), שאין לאב ללמד את בתו תורה, ואין לאשה חיוב ללמוד תורה. ואם אשה לומדת תורה, היא תקבל על הלימוד פחות שכר מהאיש, כדין אינו מצווה ועושה.

2. כאילו מלמדה תפלות

לגבי האם מותר ללמד בתו תורה, כתוב **במשנה** (סוטה דף כ). לדעת בן עזאי, אדם חייב ללמד בתו תורה, שאם השתה מי סוטה תדע שהכותב תולה לה. ואילו לדעת ר' אליעזר 'כל המלמד בתו תורה, כאילו לומדה תפלות' (פירוש רש"י בפסחים דף צא. 'תפלות - עבירה'). ולדעת ר' יהושע, רוצה אשה בקב ותפלות, מתשעה בקין ופרישות, ולכן לא טוב שתלמוד תורה (רש"י דף כא): בדעת ר' אליעזר מברכת הגמ' (סוטה דף כא): שאין הכוונה תפלות ממש, אלא כדברי הפסוק (משלי פרק ח פסוק יב) 'אֵינִי חִקְמָה שֶׁכִּנְיָתִי עֲרָמָה, כִּי־וּ שְׂכֵנִסָּה חִכְמָה בְּאִדָּם וְכִנְסָה עִמּוֹ עֵרְמוּמִית'.

חשש עבירה וקלקול: מפרשים רש"י (סוטה דף כא: ד"ה כאילו) והרע"ב (סוטה פרק ג משנה ד) שמתוך התורה היא מבינה ערמומית, ועושה דבריה בהצנע. כלומר שיש חשש שתעשה בצנעה מעשים שאינם ראויים. אם ההבדל בזה בין איש לאשה, מסביר **המהרש"א** (חידושי אגדות סוטה א), שאצל איש יש תועלת בערמה, כלשון הפסוק (שמואל ב פרק כב) 'וְעַם עֵקֶשׁ תִּפְתָּל', אבל נשים דעתן קלות. פן יערימו ויבואו לידי עבירה וקלקול. ודימהו בשו"ת מהרי"ל (סימן קמ"ב) מבואר בגמ' (חולין קלג). שאסור ללמד תורה לתלמיד שאינו גון.

חשש עיוות התורה: מסביר המאירי (סוטה כ). תפלות הכוונה בדברים תפלים בטלים ודמיוניים, כי היא מבינה את התורה באופן חלקי, וקונה ממנה מעט ערמומיות, אך בדרך הטבע הלכות הדברים כראוי הם למעלה מהשגתה, והיא חושבת שהבינה עד הסוף, ומתאפרת בהכמתה הקטועה, ויוצא מכך משפט מעוקל. ועל זה אמרו בדרך גוזמא, ישרפו דברי תורה ואל ימסרו לנשים.

על דרך זה מבואר הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה יג), ובוש"ע (יו"ד סימן רמו סעיף ו), למרות שיש לאשה שכר בלימוד דבין אינו מצווה ועושה, צו חכמים שלא לימד אדם את בתו תורה, מפני שרוב הנשים אין דעתם מכוונות להתלמד, אלא הן מוציאות דברי תורה לדברי הבאי, לפי עניות דעתן.

והכתב בתוס' (כא: ד"ה בן עזאי) מעשה שמסופר ב**בירושלמי** (סוטה פרק ג הלכה ד), וכן הוא במדרש רבה (במדבר פרשה ט סימן מח) על איש צעיר ששאלה שאלה ראביא אלעזר, מדובר בחטא העגל היו שלש סוגי מיתות, על אותו חטא? והשיב לה 'אין אשה חכמה אלא בפלן'. אמר לו הורקנוס בנו, בשביל שלא להשיבה דבר אחד מן התורה אבדת ממני שלש מאות כור מעשר בכל שנה (שהייתה רגילה לתת לו מעשר בכל שנה), אמר לו רבי אליעזר 'ישרפו דברי תורה ולא ימסרו דברי תורה לנשים'.

3. חייבות ללמוד הלכה

דינים השייכים להן: מבואר בסמ"ג (סימן ב) הובא באגור ונפסק בב"ח (או"ח סימן ט סעיף ד, יורה דעה סימן רמו) וברמ"א (יו"ד

לימודים וזריזות

גם בנשים: מבואר בגמ' (נדה דף ל.) שמלמדין את העובר במעי אמו כל התורה כולה, וכיון שבא לאור העולם בלא מלאך וחסרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה. והתועלת בזה כתב **במעלות התורה בשם הגר"א** שלא היה האדם יכול להשיג כלום בתורה, ורק כיון שהמלאך לימדו ושכיחו יכול להשיג. ופירש **רבי יצחק אליהו לעילא מוילנא** (דובר שלום) שלכן אומרים השיינו אבינו לתורתך, שכבר למדוהו בעבר, וקרבונו מלכנו לעבודתך שעדיין לא זכינו בו מעולם.

וחקר אחי הגר"ה **ראובן נתן נטע לוי שליט"א** (נטע רענן עמוד תמא), האם מלמדים רק לעובר זכר שחייב במצות תלמוד תורה, או גם לעובר נקבה למרות שאין לאשה חיוב תלמוד תורה מכל מקום שייכת בלימוד התורה, בפרט בדברים שנוגע לה. וכן יש לחקור, האם לעובר נקבה יש אף לו מצות תלמוד תורה, ואם גם לעובר נקבה יש צורך למלמדין וללמוד ולדעת שבע מצות בני נח. ואולי יש להוכיח ממה שאומרים שהסימן גומא על השפתים הוא מסטירת המלאך המשכח הלימוד, והרי גם לנשים וגויים יש סימן גומא.

ושאל את הגר"ח **קנייבסקי זצ"ל** ולא הכריע בזה (חנוך לנער עמוד כט). ולדעת הגר"ה **זונדל קרויזר זצ"ל מח"ס אור החמה** מלמדים את הנשמה, וגם נקבה יש נשמה, אבל אין לו נשמה ואין מלמדים אותו. אבל כשנתגבר נוסף לו נשמה, ואז המלאך מלמדו את כל התורה, ואפילו ספרי אור החמה מלמדו, ואח"כ משכחו כל התורה שלימדו. ולדעת הפני מנחה (חלק ו עמוד לח) הביא ראיות לכאן ולכאן, והסיק שההלכות השייכות בנשים ודאי שמלמדים את הבת.

דבר שאינו מצווה עליו לעשותו, אין שכרו כשכר המצווה עשה אלא פחות ממנו, ואף על פי שיש לה שכר, ציון חכמים שלא לימד אדם את בתו תורה, מפני שרוב הנשים אין דעתם מכוונת להתלמד, אלא הן מוציאות דברי תורה לדברי הבאי לפי ענינת דעתן, אמרו חכמים כל המלמד את בתו תורה כאילו למדה תפלות.

וביאר **בפרישה** (י"ד סימן רמו ס"ק טו), את כוונת הרמב"ם, שרוב הנשים לא טוב להם ללמוד תורה, ורק מיעוט הנשים טוב להם ללמוד, ואישה שלמדה תורה וגילתה שהיא מבינה היטב, מוכח שאינה מהרוב, ויש לה שכר על הלימוד, אך לאב אסור ללמדה, כי אינו יכול לדעת אם היא תוציא מכך דברי הבאי.

מותת: **השוואל בשו"ת שבט הלוי** (חלק ח סימן ריא) הבין בכוונת הפרישה, שמותר לאשה בעצמה ללמוד כרצונה, וכל האיסור הוא רק על האב ללמד את בתו תורה. וכן נקט הגרא"מ שך זצ"ל (אבי עזריה תלמוד תורה פרק א הלכה יג) בכוונת הרמב"ם שכאילו מלמדה תפלות הוא רק דין על האב שלא ללמד את בתו, אבל לאשה עצמה מותר ללמוד תורה כרצונה שהרי מקיימת בכך מצוה ומקבלת שכר כאינה מצווה ועושה.

אסוב: מאיך לדעת **השבט הלוי** (חלק ו סימן קנ, חלק ח סימן ריא), גם לשיטת הפרישה, לאשה עצמה יש איסור ללמוד תורה שמה תבוא ליד תפלות, ואסור לה לטמון שהיא מהמיעוט שכן מבינות את הלימוד, וכאשר אשה שואלת למעשה, ההוראה עברה היא שאסור. שטעם האיסור ללמד בתו תורה כי יש עלבון לדברי תורה, שניתן לשיקול דעת נשים. ורק בדיעבד אם כבר למדה וגילתה שהיא הבינה היטב, ואינה מסלפת את התורה, תקבל שכר על הלימוד כאינו מצווה ועושה, ומכיון שרוב הנשים לא זוכות להתחכם בתורה, ההוראה לרבים שאסור ללמד את בתו תורה, ואפילו תשלומדת הלכות שנוגעות לה למעשה, תלמדם באופן של שמיעה ולא בעיון מתוך הספרים, ורק מיעוט נשים יחידות זוכות להיות חכמות גם בתורה.

גדולות בתורה: ידוע על כמה מגדולי ישראל שלימדו את נשותיהם תורה בדרך עזרא, או שלמדו מעצמן, והיו בקיאות במסכתות רבות בעל פה. **והחיד"ו** (שם הגדולים סוף אות ר') ערך רבנית) ציין **לתוספתא** (כלים בבא מציעא פרק א הלכה ג) שמספרת על ברוריה אשת התנא רבי מאיר שהכריעה בחכמה במחלוקת נתנים, ורבי יהושע שיבח את סברתה. עוד מסופר **בתוספתא** (בבא קמא פרק ד הלכה ט) על ברוריה ואחיה שחולקו בסברא, ורבי יהודה בן בבא שיבח את סברתה, יותר מסברת אחיה.

וכן מובא **בקובץ אור ישראל** (מאנסי קובץ ח עמוד גז ואילך) עשרות דוגמאות של נשים שהיו גדולות בתורה, בנוסף למה שידוע לכל על הנביאות שהיו בישראל. וכן בספר **אשת חיל** (ב' כרכים) **להג"ר יחיאל מיכל שטרן שליט"א** הובאו הרבה דוגמאות של נשים שהיו גדולות בתורה, בזמן התנ"ך ובכל הדורות.

סברת החילוק, מובנת לפי שני הטעמים באיסור ללמד בתו תורה. א. לפי הטעם של רש"י שמה תבוא לידי עבירה, כתב **במהרי"ל החדשות** (סימן מה) שהערמומית הנכנסת בליבה על ידי הלימוד, שייכת רק בפלפול וסברות, ולא שייכת כל כך בלימוד תורה שבכתב. ב. לפי הטעם של הרמב"ם שמה תעותות את התורה, יתכן לבאר שעניות שייך בעיקר בתורה שבעל פה שתלוי בסברא, ולא שייך כל כך בתורה שבכתב שכולו כתוב.

6. מקורות להיתר

נשים לשמוע: מבואר בגמ' (תגיגה דף ג.) לגבי מצות הקהל, המוזכרת ב**פסוק** (דברים פרק לא פסוק יב) **הִקְהֵל אֶת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַחֹפְסִים**, ודרש רבי אלעזר בן עזריה - אנשים באים ללמוד, נשים באות לשמוע, טף באין כדי ליתן שכר למביאיהן.

ומבאר **בתוס'** (סוטה דף קא: ד"ה בן עזאי) בשם **הירושלמי**, שכן עזאי הסובר שצריך ללמד את בתו תורה ממש, חולק על רבי אלעזר בן עזריה הסובר שנשים באות בהקהל רק לשמוע. והוסיפו התוס' שהמצוה על הנשים לשמוע, היא בשביל שידוע לקיים את המצוות. ולא שטעמו של בן עזאי שבאות ללמוד.

וכתבו **הב"ח** (י"ד סימן רמו), ו**הט"ז** (ס"ק ד), ו**הגר"א** (ס"ק כד), שהגמ' בחגיגה שנושים באות ל'הקהל' כדי 'לשמוע', הוא המקור להיתר של הרמב"ם ללמוד נשים תורה שבכתב ללמוד לקיים את המצוות, ואילו 'כאילו מלמדה תפלות', נאמר רק לגבי תורה שבעל פה. וכמבואר בתוס' בשם הירושלמי.

ולדעת **הב"ח** (שם) כיון שלא כתוב נשים באות 'לשמוע וללמוד' כמו האנשים, חילק הרמב"ם שמוותר לנשים ללמוד תורה לכתחילה רק דרך ארעי כמו שהיה בהקהל, אבל לכתחילה אין ללמדם תורה דרך קבע, ומכל מקום אינו תפלות, כי אילו קבע היה נחשב תפלות גם ארעי היה אסור.

ולדעת **הט"ז** (שם), בדיק לזונו, בתורה שבכתב אף פעם אינו תפלות, אך יש חילוק באופן הלימוד, שאם לומדת בעומק בדרך התחכמות והבנה אסור לכתחילה, ואם לומדת בפשט מותר לכתחילה כמו שהיה בהקהל שהמלך דרש רק פשוטי הדברים. וכלשון הגמ' 'אנשים ללמוד והנשים לשמוע', שהאנשים ילמדו את התורה בהבנה ועומק, ואילו הנשים ישמעו ויבינו את הדברים כפשוטם, ולא ברמה של לימוד.

כתוב **במשנה** (נדרים דף לה:): לגבי הנודר מתבירו, אבל מלמד הוא את בנו והיא בנותיו מלמדה. וכתב **המהרי"ר חיות** (סוטה דף כא:): שהמנהיג את לדברי הרמב"ם שמוותר ללמד את בתו מקרא.

7. לימוד תורה בעצמה

אינה מצווה ועושה: מבואר **ברמב"ם** (הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה יג), הביא **הטור** (י"ד סימן רמו), אשה שלמדה תורה יש לה שכר, אבל אינו כשכר האיש מפני שלא נצטווה, וכל העושה

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על 100 שקל מזומן
הזוכה בהגרלת גיליון 403 בסך 100 שקל מזומן
האברך החשוב הר"ד דוד ידלר שליט"א
עיר הקודש ירושלים

שאלה: מה למעשה המנהג כיום בלימוד תורה לבנות?

כיצד נכון ללמד לבנות דורינו חומש ומקצועות התורה? האם נכון ללמדם משניות, מוסר, ומחשבה, ביאורי תפילה?

מקורות: ליקוטי הלכות (סוטה דף כא), ויואל משה (מאמר לשון הקודש סימנים ל-ג וסיכום קצר בסימן לג), מאזנים למשפט (סימן מב), שו"ת בדרי ציבי (סימן קלט), אגרות משה (יו"ד חלק ג סימן פז), ארחות רבינו (חלק א עמוד קצד), אמת ליעקב (סימן רמו הערה 122), הליכות שלמה (חלק א עמוד ה ארחות הלכה), שבט הלוי (חלק ו סימן קנ), חוט שני (יו"ד חלק ג עמוד חח), דרך שיחה (עמוד פד) תשובות והנהגות (חלק ה סימן סח).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

כנדי להשיב ולהכנס להגרלה, מספיק לעיין במראה מקום אחד! נא לשלוח את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה), בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולח 4
2. בעמודות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' - 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 6507823-1532
5. במייל 5047867@gmail.com

המדור הוקדש לעילוי נשמת הגאון הגדול רבי אברהם דוד ב"ר חיים שלמה רוזנטל זצ"ל רב שכונת שערי חסד נלב"ע כ"א תמוז תשנ"ט ת.ג.צ.ב.ה.

סיכום הגיליון:

דינים העולים

א. תורה שבע"פ: אסור ללמד את בתו תורה, והמלמד בתו תורה כאילו מלמדה תפלות, ואם למדה מעצמה מקבלת שכר כאילו מצווה ועושה.

ב. תורה שבכתב: כל האמור הוא רק בתורה שבעל פה, אבל תורה שבכתב אינו כאילו מלמדה תפלות. לשיטת הב"ח אסור ללמדה דרך קבע, אבל דרך שמיעה מותר. לשיטת ה"ט"א אסור ללמדה דרך התחכמות והבנה, אבל מותר ללמדה פשוט הדברים.

ג. נשים מיוחדות: יש נשים מיוחדות שזכו ללמוד ולגדול

בנורה כמו ברוריה, לדעת האבי עזרי לאב אסור ללמד אבל לאשה עצמה שמכירה בכחה מותר ללמוד, ולדעת השבט הלוי גם לאשה עצמה אסור.

ד. הלכות: נשים חייבות ללמוד את הדינים שמחויבות בקיומן, ובספר חסידים הוסיף שהלכות אלו חייב האדם ללמד את בנותיו.

עדכוני הלכה

נופש כהלכה

תזכורת: בימי בין הזמנים רבים מתארחים במקומות נופש והבראה, ויש לברר מספר נושאים חשובים מבעוד מועד, בכדי שלא להתקל בחששות איסור במגוון נושאים, כגון כשרות המטבח וכליו, שבת - כשרות העירוב, מכשירים חשמליים ללא מצב שבת (מקררים, מזגנים, מיחמים, קולרים, מיני ברים, חיישנים חכמים, מוני מים דיגיטליים, מושבות מים וביוב), שמירת עינים, ועוד שאלות רבות.

ניתן לקבל במערכת הילכתא רשימת נושאים השייכים במקומות אלו, הנצרכים לבירור על מנת לזכות לנופש כהלכה. ועצה טובה קמ"ל לבקר במתחם מראש, ולראות בפועל את המציאות (לאור היום) כדי להינצל מדברים לא צפויים.

נושא הגיליון הבא:

'לימוד תורה לבנות בזמננו'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

הגיליון הוקדש לעילוי נשמת הרה"ג ר' גרשון יוסף בן הרה"ג ר' אברהם משה קרויזר זצ"ל
נלב"ע כ"ו תמוז תשע"ב ת.ג.צ.ב.ה.

קו מידע הלכתי

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גיליון שבועי עומק הפשט
 שיעורים יומי עיון
 בית הוראה טלפוני
 בירורי הלכה אקטואליים
 קו מידע הלכתי
 חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל

פקס: 02-6507823